

Nr 2 2021

HELSENGBORG

EXO

Om och kring Helsingborg

Allemansrätten

- Grundlagsskyddad rättighet

Ransonering

- Vi kan om vi vill!

Helsingborg och klimatet

- Hur förberedda är vi?

**INDUSTRI- och
SLÖJD-UTSTÄLLNING**

11. Juni – 10. September 1903.

Svansjön i nutid - Christopher Clarkson

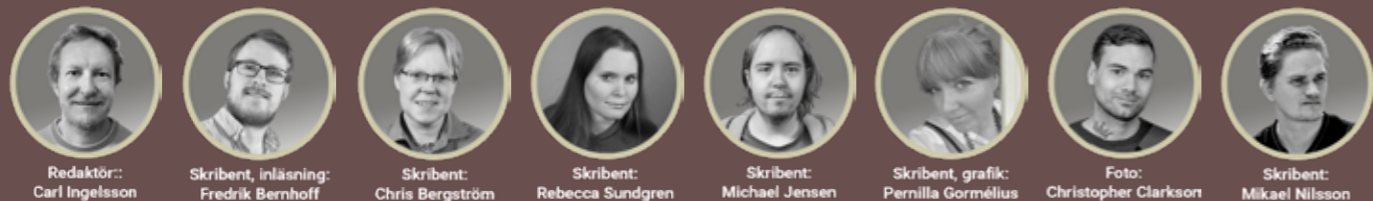

Vad glör ni på - Christopher Clarkson

Omslag - Kulturmagasinet/Christoffer Herrstedt

Alla idéer till artiklar kommer från deltagarna; vid frukostbordet, funderingar, samtal, någon har sett något program m m. Handedarna hjälper till med genomförandet av det redaktionella arbetet och som bollplank.

Redaktion:

I början på 90-talet reste jag och min mamma en vecka till Paris. Det blev en fantastisk vecka med caféliv, kultur, vin, jazzklubbar och många fina samtal. En dag bestämde vi oss för att åka ut till Giverny utanför Paris för att titta på Claude Monets hem och trädgård (impressionisten som bland annat är känd för att måla näckrosor). Vi tog tåget och hyrde cyklar på stationen för att cykla sista biten. Vi hade köpt bröd, ost och vin för att ta en matpaus på vägen, vi tänkte att det är väl bara att sätta sig på någon äng eller under något träd. Så blev det inte. Privé, privé, privé stod det på skylt efter skylt. Till slut hittade vi en snårig backe där vi åtminstone kunde sitta, men precis vid sidan om vägen och inte mysigt på något sätt. Vi skrattade åt situationen och åt vår baguette och drack vårt vin ändå.

Väl hemma i Sverige igen gick jag en lång strandpromenad, vek av inåt skogen där jag kunde röra mig helt fritt, det var inga skyltar som sa åt mig att det var privat område. Då slog det mig så lyckligt lottade vi är som har allemansrätten, och så fundamental den är för oss som bor i Sverige och Norden. Vi i Sverige har naturkänslan i generna, ett behov av att kunna ge oss ut för att plocka svamp, bär, bada, paddla, för att bara vara och för att kunna må bra som människor. Det finns forskning som säger att våra hjärnor är anpassade efter naturen, att hjärnan egentligen blir stressad av alla intryck i en stad. Självt skulle jag känna mig oerhört frustrerad och instängd om möjligheten att röra mig fritt i skog och mark inte hade funnits, om skyltar och stängsel skulle hindra mig hela tiden. Men det är inte så självklart som jag trodde innan vi började titta på ämnet, naturen används på ett helt annat sätt idag än tidigare.

Allemansrätten är en oerhörd förmån vi har, men inga rättigheter utan skyldigheter; för alla som rör sig i naturen är det av största vikt att följa reglerna och visa hänsyn och respekt. Vi vill ju att våra barn också ska kunna njuta av naturen utan stängsel och skyltar.

Lyssna på artikeln här

Sid 4..... Utställningen 1903
 Sid 10..... Bilden
 Sid 12..... Allemansrätten
 Sid 16..... Mixat
 Sid 18..... Klimatet och Helsingborg
 Sid 20..... Galleri
 Sid 22..... Varierande vetande
 Sid 24..... Lite om ransonering
 Sid 26..... Pow! Wow!
 Sid 29..... Kvinnors rättigheter
 Sid 30..... Historiska kvinnor

Exo ges ut två gånger om året av DV Media, Vård- och omsorgsförvaltningen i Helsingborg.

Ansvarig utgivare: Sofia Andersson **Redaktör:** Carl Ingelsson **Mail:** dv.media@helsingborg.se
Facebook: www.facebook.com/dvmedia.hbg **Hemsida:** www.dvmedia.se

DV Media är en daglig verksamhet för personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning

Källor: Stadsarkivet, Helsingborgs stadslexikon, Kulturmagasinet

Lyssna på artikeln här

Se kompletterande bildmaterial här

Se en film från utställningen av Sven Klevtorp

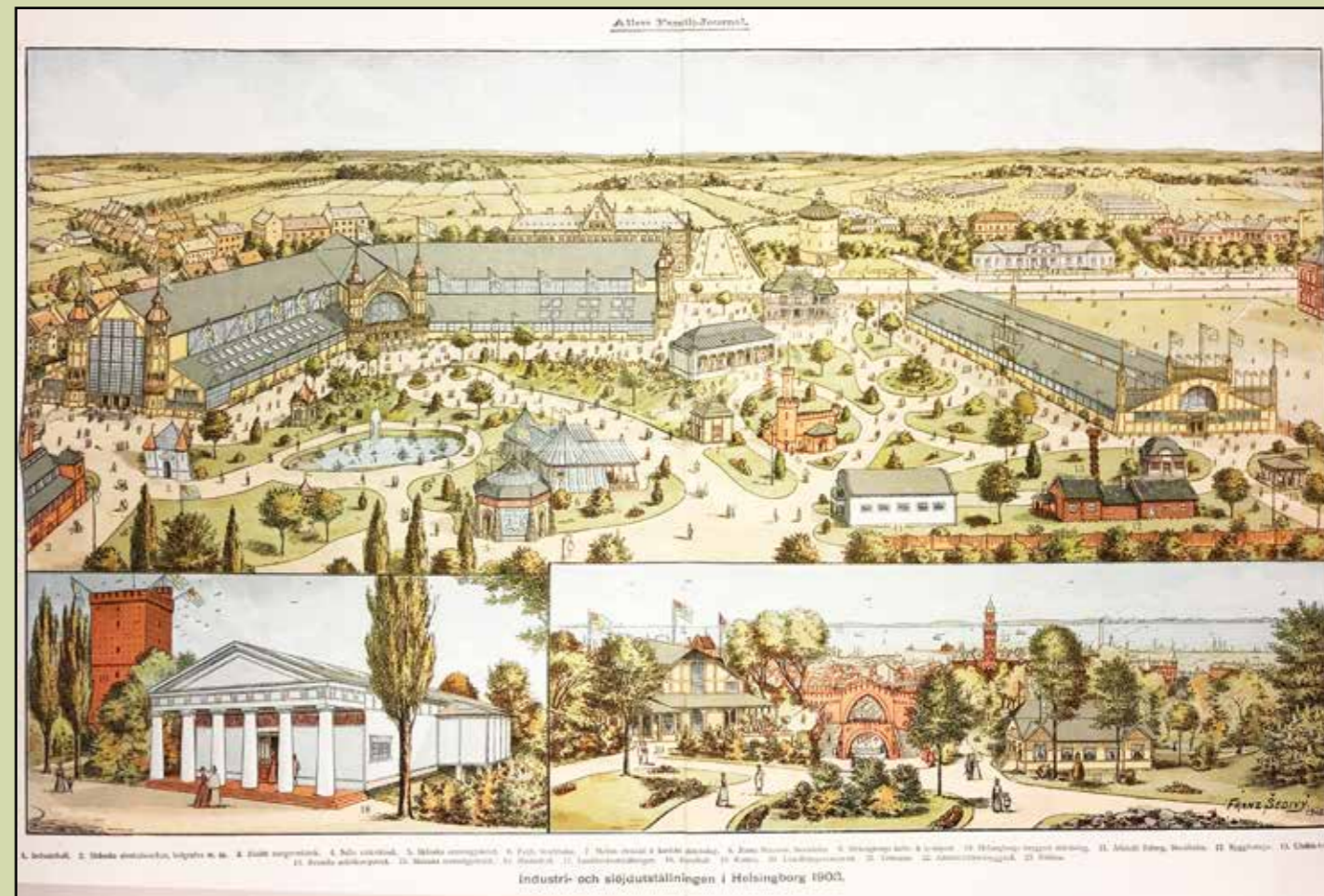

Den officiella boken om utställningen

Eller titta på:
www.dvmedia.se

1903

De flesta har hört talas om H55, bostads- och konstindustriutställningen i Norra hamnen som ägde rum under en fantastisk sommar 1955. Ännu närmre i tiden ligger bomässan H99 sommaren 1999, även den i Norra hamnen. Och nu står H22 i startgroparna, en innovations- och stadsmässa som går av stapeln sommaren 2022. Då är det hela 119 år sedan Helsingborg hade sin första utställning i staden. En del känner till den, men inte många har sett hur det såg ut då det begav sig eller vad det handlade om, eller var. Vi har dock varit på Stadsarkivet och hittat en hel del material från utställningen sommaren 1903 i Helsingborg.

Hela utställningsområdet, övre halvan sett från Kärnan. Det enda som finns kvar idag är den lilla dammen. Se hur fälten sträcker ut sig bakom Slottvångsskolan, husen uppe i vänstra hörnet är Övre Långvinkelsgatan. Lantbruksutställningen som var upptakten till det hela ligger i högra hörnet, ungefär där Olympia- och Tycho Braheskolan ligger idag.

1903 skulle det 21:a allmänna skånska lantbruksmötet hållas i Helsingborg. Detta växte till att bli något mycket mer omfattande. Man ville ge en bild av det skånska näringslivets rika produktion samtidigt som det rika och blomstrande Helsingborg skulle visas upp. Folkmängden hade mer än fördubblats på 20 år till över 25000 invånare, och sexdubblats på 50 år. Kring sekelskiftet var Helsingborg en av Sveriges mest dynamiska städer med både industri och hamn i ständig utveckling. Och utställningen var inte det enda som hände detta år. Terrasstrapporna som hållit på att byggas sedan 1899 invigdes av konungen Oscar II dagen efter att utställningen öppnat, stadens första elektriska spårväg började också rulla dagen innan. Rådhuset hade byggts några år tidigare och det ansågs att staden genom det börjat få en storstadsaktig karaktär. Och terrasstrapporna "ledde tankarna till barockens Rom" som man kunde läsa i HD.

Det var ingen liten utställning, den sträckte sig från terrasstrapporna i väster till Bergaliden i öster, hela det gamla borgområdet som då kallades för Tornvången, det som är Slottshagen idag. Lantbruksmötet hölls lite längre österut, ungefär där Olympiaskolan ligger idag.

Fyrtio byggnader, små som stora hade uppförts på området. Den absolut största var Industrihallen som var 6500 kvadratmeter stor, följt av maskinhallen, konsthallen som var 55 meter lång och sedan ner till bodar på 10 kvadratmeter. Träd hade planterats, gräsmattor och blomsteranläggningar anlagts.

Detta hade inte föregåtts av en lång planering. I boken med sammanställningen av utställningen beskrivs det hela "som en samhällenas kraftprövande idrott", "med skäl kunna sägas att Helsingborg tillkommer hedern af ett verkligt rekord i fråga om raskheten af ett sådant företags beslutande och bringande till stånd."

Detta var nog ingen överdrift. I början av 1902 kom ett förslag i pressen att ha en industriutställning i samband med lantbruksutställningen. Stadens fabriks- och hantverksförening beslöt att avvakta för att se om det var möjligt, för att i så fall ta det vidare till de som skulle ansvara för själva genomförandet. Först den 6 augusti drogs det hela igång med att byggmästarna A J Wilson och Peter Sjögren fick i uppdrag att undersöka omfattningen av projektet.

Chris Bergström

Carl Ingelsson

Efter ett antal turer drogs det igång i mitten av oktober, staden involverades och många avgörande beslut togs. Utställningen hade vidgat sig från att vara tämligen blygsam till att omfatta ”provinserna Skåne, Halland och Blekinge ... jämväl från andra platser dock utan täflan”. Och den 21 oktober fattade Stadsfullmäktige beslut att delvis stötta ekonomiskt med återbetalningsskyldighet, samt att upplåta Tornvången (nuvarande Slottshagen) till utställningen. Så från detta beslut fram till öppnandet av utställningen var det bara cirka 8 månader.

Terrasstrapporna var sedan 1899 under byggnad, industrihallen, maskinhallen, konsthall, restauranger, entré och alla andra byggnader skulle planeras, byggas och samordnas. Ritningar, el, utställare, produkter, allt skulle göras under dessa månader. Som exempel kan sägas att industrihallen på 6500 m2 var ingen liten byggnad; de två sidoflyglarna var drygt 70 meter långa och 36 meter breda vardera, förutom det så kallade mittskeppet på 57 meter. Takhöjden i mittskeppen var 16 meter.

Utställningen invigdes 11 juni och slutade den 10 september. Konungen besökte utställningen innan öppnandet; ”gång på gång... uttryckte konungen sin beundran över det storslagna i arrangemanget och den hast, med hvilket allt utvecklats”.

Det var sommarens stora händelse för hela Sverige, och på invigningsdagen var hela staden ett hav av blågula flaggor, folk strömmade till i skaror, färjor och båtar var överfyllda, det ena eleganta ekipaget efter det andra anlände till staden. Den dagen innan invigda spårvägen kunde inte fått en bättre start. Det beskrevs som en kontinental känsla i hela arrangemanget och staden.

Vädret hade dock inte visat sig från sin bästa sida, men klockan 12 då utställningen öppnade skingrades molnen och solen började lysa över evenemanget som på beställning. Utställningen invigdes ett par timmar senare när Prins Gustaf Adolf, även hertig av Skåne, med följe anlände. Det ägde rum på industrihallens loggia (inbyggd veranda). Stora folkskaror följde invigningen med musik och tal och fanfarer. Det var 600 inbjudna personer, och det skrevs att det inte sedan krigets dagar sekler tidigare som så många prominenta personer samlats i Helsingborg. En timme senare invigdes även konsthallen. Lantbruksutställningen hade invigts redan kl 11, även den av prinsen, så han åkte till Sofiero redan kl 16, kanske för att vila rösten efter alla tal... eller öronen från alla tal av underdåniga undersåtar som verkligen inte saknades... Skämt åsido, detta var ju en annan tid, men det är väldigt tydligt och roande när man läser gamla klipp.

Överst: Terrasstrapporna under byggnad
Ovan: Inviqningen av utställningen
Nedan: Entrén med administrationsbyggnaden till vänster i bild
Nederst: Utställningsområdet

Överst till vänster: Industrihallen
Överst till höger: Maskinhallen

Nederst till vänster: Konsthallen
Nederst till höger: Tornvången (Slottshagen) 1903 innan utställningen började byggas, sett från gamla Nicolaiskolan.

Vad innehöll utställningen då? Utställningen var indelad i tolv produktgrupper. I industrihallen fanns dels ”talrika prov på den senaste industriella produktionen”, dels ”ett flertal exempel på konstindustri och husslöjd”. Där fick besökarna se prov på en stor mängd föremål från ler-, glas- och bränsleindustrin, järn- och metallindustrin, trä-, textil- och beklädnadsindustrin, pappersindustrin och den grafiska industrin inklusive fotografier. Det fanns även produkter från den kemisk-tekniska industrin och industrin för närings- och njutningsmedel. Det visades musikinstrument och slöjdprodukter, ja, listan var lång.

I maskinhallen fann man det allra senaste av tekniska hjälpmedel som ”kan föra den industriella utvecklingen vidare och därigenom mänskligheten framåt”. Där fanns bland annat ångturbiner, dieselmotorer, växelströmsmotorer med dressiner, motorvelocipeder och automobiler.

I dessa hallar som var uppförda som basilikor hade man tagit fasta på de senaste rönen som gjorts inom ingenjör- och husbyggarkonsten, bland annat från världsutställningarna i Paris.

I konsthallen av trä som var uppförd i grekisk-dorisk stil fanns en stor mängd konstverk av hög kvalitet att beskåda, utvalda av en jury av erkända konstnärer. Denna byggnad sådde också fröet till ett museum i Helsingborg.

Av de övriga byggnaderna på området hade de flesta uppförts av enskilda företag. För att ta några exempel; Skånska stenkolssverken, Pellerins margarinfabrik och margarinaktbolaget Zenith, dessa slogs ju sedermera ihop, Numa Peterson kinematograf (bio), AB Skånska cementgjuteriet, cigarrkiosk, Hoffotograf Dahlqvist, Hörby ysteri, Gemla leksaksfabrik, musikpaviljong, post, telefon och telegraf etc etc. Se listan på områdeskartan.

Det fanns också många ställen att besöka om man var hungrig eller törstig. Förutom Terrassrestaurangen som var den största restaurangen på området fanns bland annat även Bellios Taverna, konditori, Mazettis chokladpaviljong, ölservering och AB Helsingborgs kaffe- och thé import. Även Nykterhetsvännerna hade en restaurang, och i Björkhyddan kunde man bland annat få jordgubbar och grädde.

Det som finns kvar idag av utställningen är den lilla dammen i Slottshagen, men även den lilla ”ryggåsstugan” som visade hur allmogon levde. Denna stuga finns kvar, den flyttades ett stenkast bort till Möllebackens väffelbruk där den står idag. Vad Terrassrestaurangen beträffar fanns den kvar ända tills den blev förstörd i en eldsvåda 1984.

Den hade också brunnit 1952, och efter den branden byggdes den om rejält och blev då bland annat av med en väning.

Konsthallen användes efter utställningen inte bara för konst utan även till andra utställningar av hantverk, blommor och bilar. Den revs 1937 då underhållet blev för dyrt, den var ju egentligen bara avsedd att finnas under utställningen 1903. Industrihallen och maskinhallen hittar vi ingen annan information än att de stod kvar i åtskilliga år. Dock anlades nuvarande Slottshagen 1909-1911, så då måste byggnaderna ha rivits.

Utställningen blev en succé, och lovorden haglade över hela evenemanget. Harmonisk, vacker, utan gyckel och bjäfs. Inte ett enda klagomål eller anmärkning av betydelse hade kommit in. Allt hade gjorts för att underlätta för pressen vilket kåsören Papyrus beskrev: "Det är en god sak att se sig omfattad av sympati och välvilja och icke betraktas som ett nödvändigt ont". Han ansåg också att Helsingborg även slagit rekord i en gästvänlighet vida utöver den vanliga, samt ett välgörande gott humör, se bild ovan.

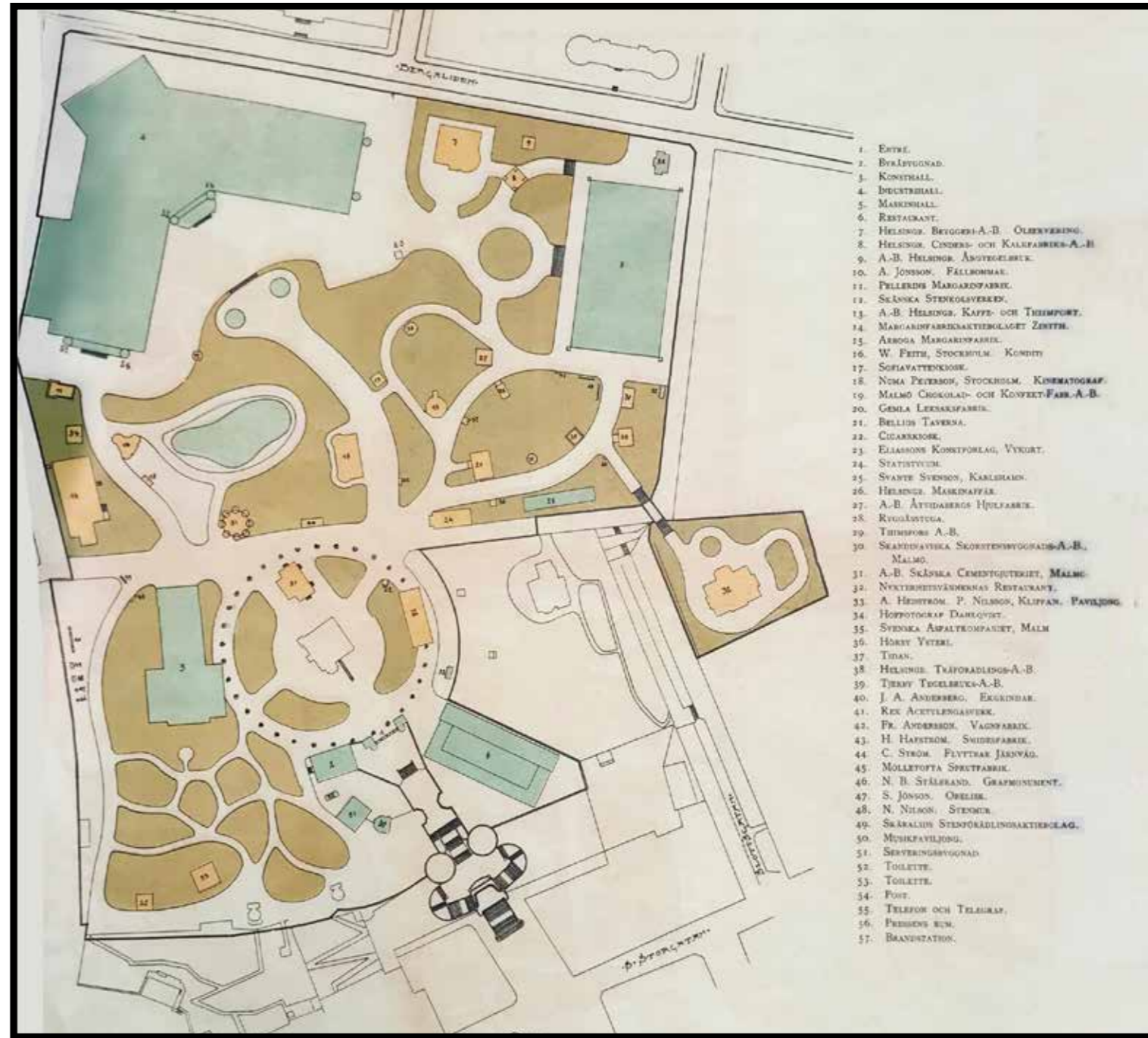
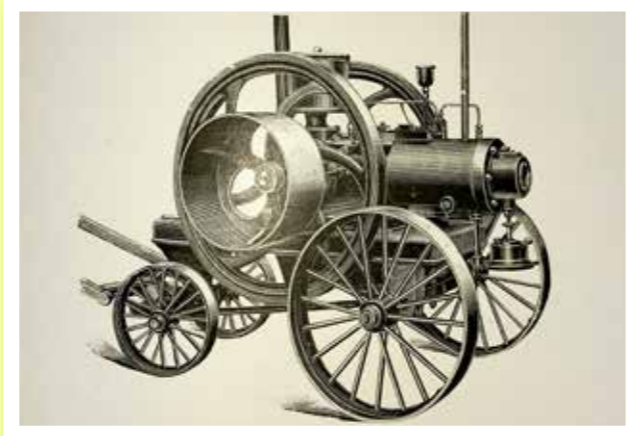
Totalt kom det omkring 300 000 besökare under de 95 dagar evenemanget höll på. Det som kom som en liten överraskning var att av alla besökare var 60-70% danskar! Även normän och tyskar var välrepresenterade. Balansräkningen landade på ca 370 000:-. Det är ca 21 miljoner kronor i dagens penningvärde. Största inkomsten kom från inträdesbiljetterna som gav 218.291:- Största utgiften var för de uppförda byggnaderna, den posten var på ca 165 000:-. Hur som helst, det slutliga ekonomiska resultatet betecknades av kassadirektören som mycket tillfredsställande.

Detta var en tid då Helsingborg blomstrade. Rådhuset och terrastrapporna har nämnts, även spårvagnarna och folkökningen. De 20 åren runt sekelskiftet hade handelsflottan fyrdubblats, järnvägsfärjetrafiken hade inletts och ångfärjestationen byggts. Så Helsingborg var en stad i förändring, och utställningen var en fin höjdpunkt som visade på samarbete, framåtanda, kreativitet och framtidstro. Nästa utställning dröjde dock 52 år, till mässan H55, men det är en helt annan historia.

Bilder från vänster till höger: konstutställningens officiella bild, abonnemangskort, krönika om helsingborgarnas gästfrihet, utkikstorn/spiraltrappa av Skanska Cementgjuteriet.

Nedan: Fotogenlokomobilen Avance.

Underst: Bellios Taverna med italienska frukost-rätter och dito viner samt mandolinmusik.

Ovan: Karta över utställningsområdet.

Nedan: Terrassrestaurangen och matsedeln för inbjudna gäster dagen innan öppningen.

En strandbild mitt i stan, längst in i Oceanhamnen med Pixla-piren till vänster och det nya bostads- och kontorsområdet till höger.

Bild: Christopher Clarkson

Allemansrätten

Det flesta vet vad allemansrätten är och ungefär vad den innebär. Nu är frågan om allemansrätt kontra äganderätt uppe på högsta politiska nivå. Det är lätt att frågan handlar om för eller emot, men det är faktiskt en rätt så komplex fråga. Och det är inte första gången ämnet tas upp, i många hundra år har frågan varit på tapeten och tvisterna varit många. Ska det idag verkligen behöva vara så svårt att hitta en lösning som de flesta kan acceptera? Vi gräver oss ner lite i historien och ser hur det har sett ut genom seklerna.

”Allemansrätten är fantastisk! Den gör det möjligt för alla att utöva friluftsliv och röra sig fritt och enkelt i naturen, oavsett förutsättningar.” Så står det på Naturvårdsverkets hemsida där man också konstaterar att den bidrar till en jämlik folkhälsa, både fysiskt och psykiskt. Och det kan man ju skriva under på, både när man tittar sig omkring, eller bara tittar på sig själv. Tack vare allemansrätten har Sverige inte bara ett starkt friluftsliv utan den har lett till både ökad folkhälsa och till ökad kunskap om djur och natur, skönhetsupplevelser, samt en ökad känsla av frihet.

Detta är unikt för Norden, dock inte Danmark. Allemansrätten varierar också lite i utformning och innebörd i dessa länder. Vad gäller länder utan allemansrätt (de flesta utanför Norden) finns det oftast områden i statlig eller kommunal ägo såsom nationalparker eller naturreservat. Det finns också ofta vandringsleder med tältplatser, ett nät av Europaleder finns också. Men det är långt till vår fantastiska allemansrätt.

Det var efter andra världskriget som uttrycket allemansrätt etablerades, en följd av en fritidsutredning som tillsattes 1937. Man ville ta fram åtgärder som underlättade för tätorternas befolkning att komma ut i naturen.

Allemansrätten är sedan 1994 inskriven i lagen och grundar sig till största delen på sedvanerätt och ”motsatsvis tolkning.” Motsatsvis tolkning innebär att vissa lagar säger vad som är förbjudet, är det inte förbjudet är det tillåtet. Allemansrätten utformas också genom prejudicerande domar, som dock är tämligen få, det har mest handlat om oklarheter. För allemansrätten är inte tydligt definierad, problemet är var gränsen går mellan nyttjande och utnyttjande.

En orsak till otydligheten är skillnaden mellan hur det var på 30-talet då begreppet myntades och idag. Då handlade det om att uppleva naturen, färdas genom landskapet till fots, på skidor, häst och cykel och att övernatta i tält. Idag är det däremot aktiviteter som gäller för många, framför allt i stadsnära natur används naturen för träning och sport. Naturen fungerar mer som en arena som i många fall tas för givet. Tävlingsanordnas, sporter som inte fanns tidigare, t ex mountainbike, kan det sägas falla inom allemansrätten, dvs att visa hänsyn och varsamhet mot både djur och natur, markägare och andra människor? Allt detta innebär ett större tryck av fler människor, nedskräpning och ett större slitage.

Ytterligare en sak som förargar markägare är att det finns kommuner som planerar nya bostäder på den egna marken och förutsätter att privatägd mark kan användas för rekreation.

Så har vi turismen. Naturvårdsverket ser gärna att turister från hela världen får uppleva naturen i vårt land, vilket på många sätt är bra för Sverige, men detta leder också till ökat tryck och slitage. Även om man gör allt för att sprida information om allemansrätten brister det ibland, många vet inte vad det innebär. Ansvar ligger också på alla som arbetar med turism, att informera om att det inte bara är rättigheter utan också skyldigheter och krav.

Faller mountainbike inom allemansrättens ramar?

Länk historiska beslut

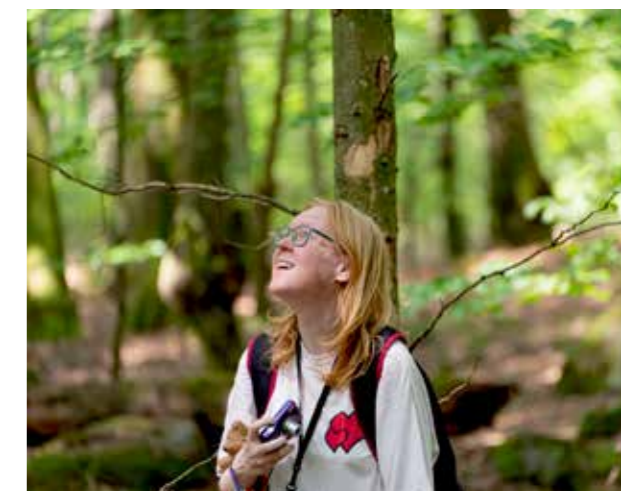
Lyssna på artikeln här

Förutom detta finns det andra verksamheter som använder eller tjänar pengar på andras mark. Det kan handla om storskalig bärplockning eller naturturismföretag.

Som en markägare berättar: ”Är det rimligt att bärplockning kan omsätta många miljoner på att de utnyttjar allemansrätten? Tänk tanken att du bor i skogen utanför Kramfors och plötsligt dundrar det in fem folkvagnsbussar med bärplockare som rensar fastigheten på bär och sedan sticker. Det är märkligt att det går att göra så.”

Det är en fråga som debatterats sedan början av 1900-talet, om allemansrätten ska omfatta kommersiell eller annan organiserad verksamhet. Finland är inne på samma spår.

2021

1960

Nu verkar det som att det bara är problem, men det måste sägas att i de flesta fall funkar det bra; folk följer reglerna och allt är frid och fröjd. Men det finns de som har en vag kunskap om var gränserna går eller helt enkelt struntar i dem. Detta leder till ovanstående problem.

Enligt Björn Galant, expert på allemansrätten på Lantbrukarnas riksförbund (som har 140 000 medlemmar) är man för allemansrätten och ser ett stort värde i den, men man har en del synpunkter som t ex att all organiserad verksamhet ska ha markägares tillstånd. Sveaskog säger sig också värna allemansrätten, men anser att det krävs åtgärder. Förvärras problemen blir många markägares svar att bomma igen vägar och försvåra tillgängligheten. Men man är inte enig om allemansrätten ska definieras tydligt i lag.

Människornas nyttjande av naturen har förändrats genom tiderna, och diskussionerna fortsätter. Och det är uppenbarligen inte lätt att hitta en lösning som funkar för alla och som inte kan feltolkas då det ännu efter snart 80 år inte finns en heltäckande allemansrätt som alla är nöjda med eller åtminstone kan acceptera.

En titt bakåt...

Om vi tar det helt från början när nybyggare kom till orörda marker så var det jakt, fiske, brandved och byggnadsvirke man var intresserad av och hävdade rätt till. Utöver det var inte skog intressant att äga, den sågs som ett hinder för odling och transporter. I skogen fanns också ogränsningsmän, desertörer och andra som fann en fristad utanför myndigheternas räckvidd.

När väl en by etablerats så handlade det om inägomarken och utmarken. Inägomarken närmast byn var inhägnad och användes till odling och betesmark för kreatur. Utmarken var belägen utanför inhägnaderna och en del av denna var gemensamt förvaltd mark som användes till just jakt, fiske, ved etc. När det blev mer bebyggt stötte man i utmarken ihop med grannbyarna vilket ledde till att utmarken delades upp, gränser drogs och sk allmänningar skapades. Dessa ägdes av socknar, härad eller landskap, då mest i östra Sverige. Detta finns omtalat sedan 1200-talet, och idag finns det faktiskt 60 häradsallmänningar kvar med en sammanlagd areal av mer än 130 000 hektar, ungefär lika stor yta som Öland.

Gustav Wasa

Vad just äganderätt till skogsmark beträffar är det först efter 1789 allmogen får den rätten. I praktiken bestod äganderätten i hur mycket mark man kunde freda från andras ingrepp. Och detta krånglades till av att Kronan (Staten) hävdade äganderätt till all obebyggd skog. ”Därmed rätten ock packen ni eder efter...” som Gustav Wasa sa. Han införde också Kunglig rätt till de svenska ekarna då flottan behövde dem till skeppsbygge.

Så hela tiden var det konflikter av olika slag som måste lösas av myndigheterna; det kunde handla om fiskerättigheter, allmänningar (vissa markområden), ekar, missväxt etc. Så det var egentligen först då allemansrätten kom som det blev någorlunda bestämda riktlinjer att följa, även om konflikterna inte slutade.

Vad är allemansrätten då?

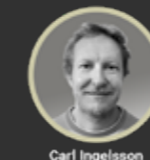
Allmansrätten är lagar som ger alla människor rätt att färdas över privat mark i naturen, plocka bär och svamp, uppehålla sig där tillfälligt. Det är dock inte bara en rättighet, man är skyldig att visa hänsyn och varsamhet mot både djur och natur, markägare och andra människor. Naturvårdsverket sammanfattar allemansrätten i orden: Inte störa – inte förstöra.

Olika aktiviteter, platser och tidpunkter avgör vad du kan göra eller inte. Vi kan inte gå in i detalj på alla olika tillämpningar, men gemensamt är att man inte får vara på annans tomt eller planteringar, det är alltid viktigt att visa hänsyn och att respektera hemfridszoner.

Vad aktiviteter beträffar finns det föreskrifter om cykling, eldning, klättring, organiserat friluftsliv, orientering, att plocka blommor, bär och svamp, ridning, tältning, vandring och skidåkning. Jakt och fiske ingår inte i allemansrätten.

Med tidpunkter innebär att t ex hundar inte får gå lösa hur som helst för att skydda vilt under den mest känsliga perioden då djuren får ungar.

Med platser avses den mesta naturen, både på land och i vatten. Dock finns det skyddade områden som nationalparker eller naturreservat med särskilda bestämmelser.

Carl Ingelsson

Källor: Skogssverige
Timbro
Wikipedia
Naturvårdsverket

Bilder: DV Media
Pixabay
Pexel
Creative commons

Här är några intressanta familjefakta från vår märkliga värld...

Det är inte de smutsiga kalsongerna på sovrumsgolvet eller de tomma hyllorna i kylskåpet som får svenska kvinnor att tröttna på sina män. Det som stör svenska kvinnor mest är att den andra hälften inte pratar med dem.

Idealet för vår drömpartner ser olika ut i landet. Den viktigaste egenskapen är förmågan att få den andra att skratta. De enda som tycker annorlunda är män i Norrbotten. För dem är det viktigare att partnern städar och diskar efter sig.

Pappa är bra som chaufför. Annars är mamma bäst på allt annat. En ny undersökning visar vad brittiska tonåringar egentligen tycker om sina föräldrar.

Kvinnor över 50 år besöker krogar nästan lika ofta som kvinnor i 30-årsåldern, dricker mer vin och sprit och shoppar lika mycket som sina egna barn.

En av tre holländska män skulle hellre se sitt landslag spela i EM än att fira sin frus födelsedag.

Tre av fyra 15-24-åringar använder sms för att flirta, enligt en schweizisk undersökning. Bland de över 65 år har nio procent någon gång skickat ett kärleksmeddelande via sms.

Tidigare ansåg eskimåerna (inuiterna) det som otrohet om hustrun sydde något åt en annan man. Men det gick att ligga med samma man, om hennes egen man hade bestämt det.

Vi är i Sverige vana vid den standardiserade metern, kilot och litern. Men det finns andra mått också som man knappast kunde tänka sig, och hur man kommit fram till dem är också lite speciellt...

Tekopp - ett gammalt tibetanskt längdmått. En kopp te motsvarar den sträcka man kan förflytta sig med en kopp skålhatt te innan den blivit lagom sval att dricka.

Koböl - Gammalt indiskt längdmått som avser det avstånd på vilket man kan uppfatta en kos bölande.

Skäggsekund - sträckan ett skägg växer på en sekund, ca 5 nanometer.

Mixat!

Lyssna på artikeln här

Källor: "Världens elakaste citat"
"3000 otroliga fakta"
Kulturkortet.se
Nyteknik.se
Helsingborg.se
Expressen

Veckosjö - sträcka ett roddarlag klarar av innan avlösning eller vila. (medeltida mått, olika i med- eller motström)

Om statyerna i Helsingborg levde...

Hon har dödat lille Skutt!
Nu släpper hon hunden också!
Spring för livet!

Dräpande kommentarer

Ibland kommer det fram elaka men dock väldigt roliga kommentarer som ibland är för bra för att inte låta andra ta del av.

"Vi är intellektuella motsatser, jag är intellektuell, du är motsatsen." **Mae West**

"Det djupaste hos henne var sömnen" **Sacha Guitry**

Jag glömmmer aldrig ett ansikte, men i ert fall är jag beredd att göra ett undantag" **Grocho Marx**

"Rockkritiker: Folk som inte kan skriva om folk som inte kan prata för folk som inte kan läsa." **Frank Zappa**

Nu när LEGO masters gått på TV har man sett man många stora skapelser. De är dock ingenting mot världens största lego-skepp.

Fartyget heter Jubilee Seaways och är byggt av hela 1 015 000 legobitar. Det är 12,3 meter långt och 2.7 meter högt.

Det tog 900 arbetstimmar och det var DFDS personal världen över, ca 7000 personer, som tillsammans hjälptes åt för att genomföra projektet som var en del i rederiets 150-årsjubileum. Alla byggde var sin del som konstnären Warren Elsmore satte ihop till rekordskeppet, som kom in i Guinness rekordbok 2016 som världens största legoskepp.

När döden inträffar sker det oftast av naturliga orsaker, ålder eller sjukdom. Det kan också vara olyckor av alla de slag eller annat. Nedanstående är just "annat". Genom historien finns det exempel på tämligen osannolika sätt att gå hädan...

Den engelska romanförfattaren Arnold Bennett (1867-1931) dog på grund av ett dåligt försök att visa sig modig. Bennett drack vatten ur en karaff i restaurangen på ett hotell för att visa att stadens vatten var ofarligt. Bennett fick tyfus och dog två månader senare.

När hertigen av Clarendon, som var bror till den engelske kungen Edvard IV, skulle avrättas fick han själv välja metod: han blev dränkt i ett fat starkvin.

Mongolhärskaren Kublai Khan mördade sin farbror på ett originellt sätt. Farbrodern placerades på en matta och kastades upp och ner ända tills han dog.

Kejsaren Claudius son råkade ut för en ovanlig olycka när han var i tonåren. Pojken lekte med ett pæron som han kastade upp i luften och försökte fanga det med munnen. Han fick hela pæronet i vrångstrupen och kvävdes till döds.

Den romerska politikern Valentinianus dog av ilska när han blev motsagd under förhandlingar med germanerna vid Donau.

1712 avled den italienska skalden Carlo Alessandro Guidi sedan han upptäckt ett tryckfel i en bok han skrivit. Skalden blev då så upprörd att han dog omedelbart.

1911 åkte engelsmannen Bobby Leach utför Niagarafallen i en tunna. Han skadade sig svårt, men överlevde den farliga färden. När han besökte nya Zeeland för att berätta om sitt äventyr halkade han på ett bananskal och dog.

ALTERNATIV ALIEN-DESIGN

Bild: Christian Ulf

BORTTAGEN SCEN
ALIEN

Klimatet och Helsingborg

Helsingborg kallas ju staden vid sundet, och med det kommer ju en utsatthet för havets krafter. Dessutom kan vi vänta oss mer extremväder beroende på klimatförändringarna, med bland annat översvämningar som följd. Översvämningarna i Gävle i år var ju omfattande med som mest över 100 mm regn på 2 timmar, 161 mm totalt. Köpenhamn fick 2011 150 mm, tre månaders regn på en kväll och skyfallet i Malmö 2014 fick 120 mm på 6 timmar. Detta ledde till skador för 600 miljoner kronor. Malmö jobbar nu aktivt med att säkra upp staden mot skyfall. Helsingborg har ju varit rätt så förskonat även om vi också haft några rejäla stormar med en del skador. Hur jobbar Helsingborg med riskbedömning och klimatanpassning egentligen? Vi har pratat med Stina Sandgren, klimatstrateg på stadsbyggnadsförvaltningen.

Hur tänker ni angående översvämningsrisken i Helsingborg?

- Det är en stor och komplex fråga, vi har bara börjat, vi har mycket kvar att jobba med. Den största utmaningen är nog översvämning från havet. När det stormar stiger havet, det kommer mycket högre vågor som riskerar att skada centrala staden. Allt kustnära som byggs anpassas så att byggnaderna ska klara ett tillfälligt högvattenstånd på 3,5 meter över dagens medelvattenyta.

Vi gör också kontinuerliga utredningar som visar på olika risker t ex för om Centralstationen eller nedgången till tåg tunneln översvämmas. Utifrån den risken tittar vi på olika lösningar och när vi måste göra dem.

Om havet höjs jättemycket i framtiden skulle vi kanske behöva bygga en stor slussport, men där är vi inte idag. Vi jobbar stegvis, nu handlar det bland annat om att skydda tåg tunneln.

När det gäller nybyggnation så säger vi att allting som byggs ska vara klimatanpassat. Byggnaderna och hela detaljplanerna ska klara av att hantera skyfall, och det som byggs vid havet ska klara stormar, stigande hav och vågor. Oceanpiren är upphöjd, den ligger 3,5 meter över medelvattenytan och är skyddad från vågor av de andra pirarna. Det blir knepigare när det gäller Oslopiren som ju ligger helt öppen mot havet, då måste vi tänka annorlunda om vi ska planera att bygga där.

Fredrik Bernhoff

Carl Ingelsson

Sen finns det ju befintlig bebyggelse som ligger lågt, t ex på Råå ligger den nära havet och riskerar att översvämmas. Vi har precis fått en utredning om hur vi ska skydda det området, och då handlar det om både jordvallar och murar. Efter detta får vi gå vidare och titta i detalj hur dessa kan utformas.

Finns det områden som är extra utsatta för översvämningar?

- Det är ju Råå som vi var inne på, sen är det ju centrala staden och inre hamnen som är extra riskutsatt. Vi börjar med dessa områden där det är mest risk, vi tar fram strategier för hur vi ska skydda dem. Sedan finns det områden längre upp i staden som är utsatta vid skyfall. Vattnet söker sig ju alltid till lägsta punkten, och de ställen man byggt på som tidigare varit våtmarker, sjöar, åar eller diken är mest utsatta. Detta såg man väldigt tydligt vid översvämningen i Malmö, det var just dessa områden som översvämmades. Man kan lära sig mycket av att titta på historiska kartor.

Man kan skapa översvämningsytor också, vi har gjort det i Gantofta. Vattnet rinner numera ner i en park istället för in i husen som tidigare. Det är en sk klimatanpassningslösning.

Hur beräknar ni riskerna egentligen?

- Vi utgår från FN:s klimatpanel IPCC som tar fram olika scenarion. Hur mycket översvämning det blir hör ju ihop med klimatförändringarna, så det är jättesvårt att veta idag. Vi utgår dock från ett "värsta scenario" för att ha en så hög skyddsnivå som möjligt. Vi vill ju inte stå där om 50 år och säga "Oj, det blev ju värre än vi trodde!"

Vad innebär ett värsta scenario?"

- Det är om utsläppen fortsätter som idag eller till och ännu värre. Höga utsläpp leder till högre havsnivåer och mer regn, och det kommer i så fall att kosta väldigt mycket för att skydda staden. Vi hoppas givetvis att utsläppen ska minska, men vi utgår från att politikerna inte lyckas lösa frågan, att utsläppen fortsätter att öka.

Lyssna på artikeln här

Se kompletterande bildmaterial här

Se kommunens kartor och översikter här

Eller titta på:

www.dvmedia.se/tidningen-exo

Stina Sandgren, klimatstrateg SBF

Du nämnde Malmö, det var ju översvämningar i Gävle också, och i Köpenhamn 2011. Vad har ni dragit för lärdomar av detta?

- Lärdomarna är att det kan komma när som helst, och jag vill också lyfta fram att Köpenhamn hade tre stora översvämningar på tio år. Man brukar tala om 100-årsregn, alltså ett jättereign som statistiskt sett brukar komma en gång vart 100:e år. Men ett sånt regn kan ju faktiskt komma varje år.

Vad gör man om det kommer såna skyfall?

- Det finns en beredskap som vi behöver bli bättre på, det är mest räddningstjänsten som måste veta alternativa vägar vid utryckning om t ex en vägtunnel är översvämmad. Även att skydda nedgången till tåg tunneln med sandsäckar, men annars är det svårt att göra nåt. Man får hantera det när regnet slutat; pumpa källare, laga saker som gått sönder etc.

Hur vill ni att beredskapen ska se ut i framtiden?

- Vi vill att väderprognoserna ska bli bättre så det blir lättare att förutse stormar och risker. Det handlar om SMHI, men även Danmark, ovädren kommer ofta därifrån. Vi utbyter väderdata och får ett bättre varningssystem. Men även att vi har jour med folk på plats för att skydda de känsligaste ställena. Vid stormarna 2011 och 2013 var det bara 15 cm kvar till kajkanten som normalt ligger på +1,7 meter.

Vi kommer aldrig att kunna skydda Helsingborg helt, det kan ju bli extrema väder. Vi kan inte ha nån nollvision mot översvämning, vi måste sätta gränsen nånstans. Dels är det inte genomförbart och dels blir det för dyrt. Det vi säger är att vi ska skydda oss mot ett 100-årsregn och en 100-årsstorm, alltså väder som statistiskt uppstår en gång vart 100:e år. Det är gränsen för vad vi klarar av. Sen kan det komma en syndaflod också, men det kan inte vi planera för.

GALLERY

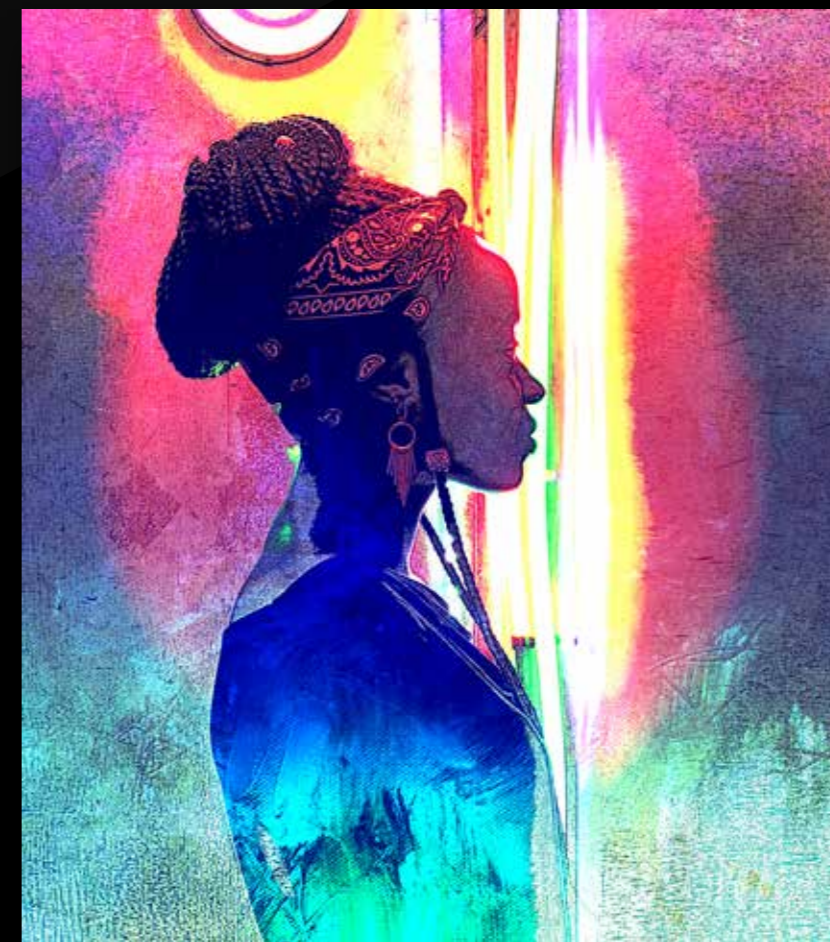
Vänster:
Blaze of glory

Nedan:
Last One

Bilder: Joakim Ravn

Bilder: Pernilla Gormelius

Face a new day

Never loose hope

Eddie Olofsson

Lyssna på artikeln här

Varierande Vetande

Källor: psykologisktvetande.se
caknowledge.com
Coca-cola.se
Kinnarps
Wikipedia

Bilder: Creative commons

Lite om färger

Hur färger påverkar oss är omtvistat, men att de gör det är man tämligen överrens om. Det handlar om både vårt beteende och våra känslor, men faktorerna är många. Hur vi påverkas beror dels på den individuella uppfattningen men även på kultur, tid och plats. Dock kanske färgerna styr oss mer än vi tror.

Det var författaren och naturforskaren Johann Wolfgang von Goethe som för ungefär 200 år sedan var den förste som publicerade flera banbrytande verk om färgpsykologi. Idag placerar forskare färguppfattningen i den delen av hjärnan som kallas den limbiska, vilket är den mest ursprungliga delen. Detta innebär att vår färgupplevelse är starkt kopplad till både känslor och det undermedvetna. Varje färg har sin egen våglängd och energi som överförs till oss som påverkas.

Färgerna kan fungera avslappnande eller upplivande, främja koncentration eller hjälpa oss att orientera oss. Till exempel sovrum brukar ofta målas blå då den färgen är lugnande. Skolor och kontor är ofta målade i gult som främjar aktivitet. Då grönt är en harmonisk färg passar den bra för till exempel barnens rum eller väntrum. En intressant sak är färgers påverkan på upplevelsen av ljud - vi uppfattar ljud som högre i ett rött rum i motsats till grönt. En annan sak är att blått står för trovärdighet och ärlighet. Hela 60% av alla sveriges företag har blått i sin logga, vilket är vanligt även globalt.

I detta sammanhang kan man prata om varma eller kalla färger, rums- eller vikt-effekt, tyst eller högljud färgsättning med mera, det är en hel vetenskap, här kommer vi dock bara nudda vid det.

Grönt, gult, rött och blått är de fyra primärfärgerna, man kan säga att de funkalar som emotionella kompasser. Som nämnts delas de in i varma eller kalla färger; rött, orange och gult är varma medan grönt, blått och lila är kalla. När det gäller rum ger kall färg en känsla av att rummet blir större medan en varm färg gör det motsatta.

Grönt är en harmonisk färg som är den vi ser bäst, är lättast för ögat att acceptera, och som trötta ögon mår bäst i. Det är en harmonisk färg som skapar balans och har en lugnande och uppfriskande effekt. Den symboliserar naturen och vi förknippar den med hälsa, ungdom, säkerhet och miljömedvetenhet. Grönt kan också göra oss mer fokuserade på särskilda arbetsuppgifter.

Gult associeras med optimism, glädje och energi, den har en uppiggande effekt då det är solens färg. Det är en bra färg att använda på en arbetsplats då den fångar uppmärksamheten och sägs skärpa vårt minne och tänkade. I hinduismen hör gult ihop med kunskap och lärande. Det är även en färg som får människor att prata.

Rött är färgen som direkt fångar vår uppmärksamhet och får våra hjärtan att slå snabbare. Det är färgen vi ser först och glömmar sist. Den associeras med kärlek, passion och värme, men också med fara, strid och blod, makt och styrka. Miljöer med mycket rött kan framkalla ilska och panik. Det är en färg som dominerar. Rött anses öka aptiten och återfinns ofta i restauranger och matsalar. Rött kan också förbättra chanserna i tävlingssammanhang.

Blå nyanser har en lugnande effekt, de låter tankarna vila och kroppen att koppla av. De gör att vi andas lugnare och blinkar mer sällan. Blått associeras med himmel och tro, men också med pålitlighet och intelligens, och det sägs att vi är mer produktiva i blå rum. Rum i ljusblå nyanser uppfattas som svalare.

Lite om Coca-Cola

Lyssna på artikeln här

Rebecca Sundgren

År 1886 skapade apotekaren John Stith Pemberton Coca-Cola. Drycken skapades från början för medicinskt bruk och är idag känt i över 97 % av världen. Designen av märket uppfanns också 1886 av Frank Robinson. Hans tanke var att rött sticker ut och drar blickar till sig som då synliggör den vita texten för en bra marknadsföring.

Huvudkontoret The Coca-Cola Company ligger i Atlanta i USA. Idag dricker världens befolkning 1,7 miljarder flaskor/burkar per dag. Varumärket The Coca-Cola Company är idag värt ungefär 88 miljarder dollar, ungefär 765 miljarder svenska kronor, och nettotillgångarna ligger på hisnande 230 miljarder dollar, över 2 biljoner svenska kronor, mer än en tredjedel av Sveriges BNP.

Coca-Cola är världens mest hemliga recept och transporterats i världen som en sirap som senare blandas med vatten. När den transporterats i tankar måste den transporterats som farligt gods. Detta för att sirapen är så stark och frätande då den innehåller ett ämne som heter fosforsyra. På senaste tiden har man upptäckt att Coca-Cola är ett effektivt rengöringsmedel, man kan använda det till toaletten, få bort rost från bilar, diska porslin, sprickor i kakel och mycket mer.

Coca-Cola har kommit i många olika varianter genom åren; Coca-Cola Zero, Coca-Cola Vanillin, Coca-Cola Black för att nämna några. Man äger även andra drycker som till exempel Fanta, Sprite, juicer, vitamindrycker och olika sorters vatten och mycket mer. Man har också produktion på 3500 olika drycker med 500 märken.

Ett rykte som finns är att Coca-Cola från början innehöll kokain för medicinskt bruk och togs bort från receptet 1929, men företaget påstår att det aldrig funnits något kokain i deras recept. De har försökt göra efterforskningar men tyvärr utan resultat.

Detta är lite fakta om den berömda drycken, men det finns också andra sidor i ämnet. Företaget har kritiserats både för sina affärsmetoder och för hälsoeffekterna av dels det beroendeframkallande koffeinet och just glukossirapen som förutom att det kan leda till diabetes och övervikt (mer än vanligt socker) är gjord av genmodifierad majs. Man har också bytt ut namnet fosforsyra mot beteckningen E338 som är mer intetsägande.

Dessutom har företaget haft problem i Indien. Centre for Science and Environment hävdade att Coca-Colas produkter innehöll höga halter av DDT, kemikalienivåerna var 30 gånger högre än vad EU tillåter. Detta ledde till en 15-procentig nedgång i försäljningen i Indien, produkterna förbjöds helt i Kerala. Efter detta säger sig företaget filtrera vattnet och testa produkterna för att inte överstiga minimikraven.

Företaget har i Plachimada i Indien även anklagats för att ha använt brunnsvatten för sin tillverkning. Avfallsvattnet har sedan förorenat grundvattnet och förstört risfält i området.

Företaget är en av medlemmarna i Handelshögskolan i Stockholms partnerprogram, *Partners*. Dessa företag bidrar finansiellt till högskolan och har ett nära samarbete vad gäller forskning och utbildning.

Effekter på kroppen av Coca-Cola:

10 min - Nervsystemet går igång pga koffeinet och sockret.

20 min - Insulinnivåerna i blodet ökar, levern börjar omvandla socker till fett.

40 min - Pupillerna utvidgas, blodtrycket ökar, levern släpper ut mer insulin, receptorerna som ansvarar för att göra oss sömna blockerar.

45 min - Hormonet dopamin som ansvarar för stimulering av njutningscentrat i hjärnan ökar. Samma sak händer för heroinmissbrukare.

60 min - Fosforsyran orsakar förlust av kalcium, magnesium och zink.

Källa: Steg för hälsa

Lite om mat och ransonering

I många tidningar kan man läsa hur klimatförändringar kommer att leda till matkris i världen. Coronakrisen visade på hur det kan bli då matvarukedjan ofta bröts, men det var stora problem redan innan pandemin slog till. Konflikter, klimatförändringar, hunger och fattigdom hänger ihop och förstärker varandra. Och när klimatet förändras hinner inte de olika matväxterna anpassa sig, vattentillförseln kan minska och ett instabilt väder gör det ännu svårare.

Chris Bergström

Carl Ingelsson

Lyssna på artikeln här

Källor: Kalmar länsmuseum
www.odenchaventyr.se
www.torehartung.se
 wikipedia
 LRF

Bilder: DV Media

2,5 miljarder människor är beroende av småskaligt jordbruk för sitt uppehälle. Dessa lever i områden som kommer att drabbas hårdast av klimatförändringarna. Så en bit in i framtiden kan vi knappast ta mat för givet på det sätt som vi gör i västvärlden idag.

Vi har varit med om matkris tidigare, dock under en begränsad period, och då var det inte klimatet. Det var andra världskriget. Under 1939-1945 kunde man inte köpa det man ville utan bara vissa varor, och dessa var man tvungen att ha kupong för. Det är alltså ransoneringskortet vi talar om. Alla invånare, även barn, tilldelades ransoneringskort med syftet att alla skulle få tillräckligt för att överleva, det var lika för alla. Importen hade nästan upphört helt, och en kall vinter och en torr sommar 1940 gjorde det också svårt med självförsörjningen.

Vad självförsörjningen beträffar var Sverige självförsörjande till 75 % i början av 90-talet, men det har sjunkit till 50 % idag. Dessutom importerar vi en mängd varor för att kunna driva ett eget lantbruk. Energi, foder, bränsle, växtskyddsmedel, utsäde och reservdelar är de saker vi importerar för närvarande.

Det vi producerar själva på en godtagbar nivå är spannmål, sockerbetor, morötter, ägg och mejerivaror. Men vad gäller frukt, grönsaker och nästan allt kött så är vi starkt beroende av import. Så vid en kris blir vi väldigt sårbara. Coronakrisen gjorde det också tydligt att när det gällde vaccin stod länderna sig själv närmast, det var rena huggsexan. Och vid en eventuell (kli)matkris finns det knappast någon anledning att tro att det skulle bli annorlunda.

Men tillbaka till krigsåren, vi tog oss igenom de svåra åren tillsammans. Hur gjorde vi, hur tänkte vi? Man kan väl säga att förutom att det inte var några problem med att hålla midjemåttet så var vi väldigt kreativa och öppna för alternativa lösningar. För nöden har ingen lag heter det ju. Dessutom blev fetma och hjärtsjukdomar mer sällsynt, det dagliga kaloriintaget hade gått ner från 3900 till 3300 kalorier, enligt Livsmedelverket. Detta låter i och för sig mycket då det rekommenderade medelintaget idag ligger på ca 2-3000 idag. Dock äter vi mer skräpmat idag. Astrid Lindgren ansåg i alla fall att vi i Sverige hade det gott ställt jämfört med resten av Europa.

Det varor som ransonerades var kaffe, te, socker, kakao, mjöl, bröd, fläsk, ost, risgryn, matfett, stearinljus, köttvaror, gräddde, tobak, salt, ägg, tvål och tvättmedel. Just kaffe som vi dricker mängder av idag var en av de första varorna att ransoneras. Ett halvt kilo kaffe skulle räcka i 15 veckor för en person vilket ju inte räckte på långa vägar. Så man hittade på en mängd surrogat som vi nog har svårt att tänka oss idag: potatis, humle, maskrosötter, cikoria, frukt, kli, ekollon, rödbetor, brödkanter, ärtor eller makaroner. Alla dessa ingredienser kunde rostas och blandas i olika variationer till surrogat. Som te kunde man använda svarta vinbärsblad, tallbarr eller nypon.

När ransoneringen var som värst fick man per dag och person 22 g kött och fläsk, 67 g socker, 4 g ost, 36 g matfett, 3 g kaffe och 170 g mjölk. 8 ägg per månad blev det också. Potatis, fisk och mjölk ransonerades inte.

Vår standardmjölk med en fetthalt på 3% uppstod faktiskt under kriget. Mjölkens naturliga fetthalt är 4,2-4,5% när grädden separerats, men genom att minska fetthalten till 3% frigjorde man en stor mängd mjölkfett till annat, t.ex. ost och matfett, medan mjölkens näringsvärde påverkades högst marginellt.

Det blev surrogat och alternativ på det mesta. Konservfabriker köpte upp skator, kråkor, nötskrikor, rävar och grävlingar som senare såldes utan ransoneringskort med god förtjänst. På burkarna stod det dock att det var vildand, älg eller rådjur... Foderspannmål gick till brödbak i stället för till djuren, som i sin tur fick äta bladvass, löv, ljung och granris. Kaninuppfödning var rejält på tapeten.

Det var viktigt att ta tillvara på allt. Grötresterna från dagen innan blandades med den nykokta gröten. Man tog hand om och konserverade frukt, svamp och bär, man samlade mäsägg.

Uppfinningsrikedomen var stor. Man kunde göra falsk havregrynsgröt genom att mortla makaroner och sedan koka i mjölk eller vatten. Falska fiskkroetter var en annan sak; man lät mannagrynsgröt svalna, sedan skar man den i bitar som såg ut som fiskfiléer. Lite panering på, i stekpannan och sedan serverad med citronsås. Samma idé med alternativa fläskkroetter, mannagrynen blandades med stekt lök istället. Och på ett sätt känns det som man låg i framkant med vissa vegetariska rätter. Palsternacksbullar, gratinerad purjo, vegetariska kåldolmar eller sellerischnitzel låter som tagna ur dagens utbud av rätter.

Det fanns de som köpte på sig mer livsmedel än de behövde och lagrade hemma, s k hamstrar. Dessa var väldigt illa sedda och stora kampanjer skulle lära medborgarna det illojala i att hamstra.

”Jag känner mig skamsen över att det finns fullvuxet folk som inför en påfrestning genast tappar huvudet och egoistiskt förgäter all samhällssolidaritet”; dåvarande statsministern Per-Albin Hansson skrädde inte orden.

Det fanns ju också ransoneringsbrottslighet, och systemet fungerade inte felfritt. Den mesta brottsligheten skulle knappast anses som brottslighet i normala fall, men myndigheterna ansåg det som en illojal handling mot sina medmänniskor.

Så det var tuffa tider, men man tog sig igenom det också med hälsan i behåll. Det känns som om vi har mer kunskap nu och skulle kunna vara bättre förberedda om något skulle hända, men är vi det?

Rebecca Sundgren

Eddie Olofsson

Chris Bergström

POW! WOW!

Ett litet bildminne från i somras. Fantastiska konstverk från street-art festivalen Pow! Wow! som kom till Helsingborg en vecka i augusti och september. Festivalen är världens största i sitt slag och den samlar de främsta konstnärerna inom gatukonsten. Helsingborg blev den andra staden i Europa att vara värd åt Pow! Wow!

Festivalen grundades av konstnären Jasper Wong i Hong Kong, och den första veckolånga festivalen ägde rum på Hawaii 2011. Syftet med festivalen är att sammanföra människor genom konst och kultur.

Ett 30-tal konstnärer från hela världen tillsammans med företag, föreningsliv och andra såg till att radikalt förändra utseendet på området vid gamla postterminalen på Gåsebäcksområdet. Arrangör för det hela var Kulturhotellet.

Varför valdes Helsingborg ut då? Man nämner på deras hemsida *Artstreethbg*, Helsingborgs egen gatukonstfestival som hållit på i 5 år. Även att Helsingborg har mest "open walls" i Sverige, ca 700 meter som kan användas av vem som helst. Man nämner också att det finns en imponerande mängd aktörer som de senaste 5 åren jobbat med ca 15 000 barn för att främja street art och graffiti.

Lyssna på artikeln här

Praktik på DV Media

På vår arbetsplats får vi ibland ta emot praktikanter, både deltagare och som i detta fall personer som går i någon form av vårdutbildning. I september tog vi emot Arman Montazer Ghayeb som går en vårdutbildning på Hermods. Vi tycker det är roligt och intressant att träffa nya människor, att vara en liten del i deras väg framåt i livet. Dessutom är det oerhört givande att ta del av deras livshistorier och utbyta livserfarenheter. Vi fick en liten intervju med Arman om hur han hamnade här, hur han ser på framtiden och lite annat.

Arman kommer från Iran och har varit här sedan 2019. Hos oss var han i 4 veckor. När vi pratar med honom om vad han gjort tidigare visar det sig att Arman har ett digert CV och är högutbildad. Dock fick han inte med sig detta när han flydde från Iran, så han håller på att validera sina utbildningar. Men han har jobbat i 13 år som sjuksköterska, är utbildad apotekstekniker samt utbildad revisor. Han har också varit till sjöss några år i flottan, då som sjuksköterska. Förutom detta har han ridit professionellt i över 10 år.

Under intervjun tänker vi att det måste mycket till och ett oerhört mod att lämna ett helt liv med familj och vänner då man inte står ut med leva i ett totalitärt land. Och att dessutom vara tvungen att lämna alla bevis på sina utbildningar och ensam börja från noll i ett helt nytt land, det är inget man gör lättvindigt. Arman är väldigt tacksam att befinna sig i ett fritt land där man respekterar individens rättigheter.

Arman har behållit sin positivitet och jobbar målmedvetet framåt med sina utbildningar. Han gör allt för att klara sig själv, efter arbetsdagen här eller efter sina studier hjälper han en vän på en restaurang och jobbar ända till 22-tiden på kvällarna.

Det är nyttigt att träffa människor som levt under andra omständigheter så att man förstår att uppskatta det man har och inte ta något för givet. Mänskliga möten är alltid givande.

Lyssna på hela intervjun i länken här vid sidan.

Arman Montazer Ghayeb

Fredrik Bernhoff

Lyssna på artikeln här

Lyssna på hela intervjun

Film på Dunkers

Lyssna på artikeln här

Christopher Clarkson på DV Media har i över ett års tid följt sin vän Philippe med filmkamera. Det har resulterat i en entimmes dokumentär om Philippes liv som den 11:e november visades på Dunkers Kulturhus för inbjudna besökare. Detta blev en succé, och förutom 170 personer på de två visningarna har i skrivande stund filmen visats över 800 gånger på Youtube bara på 12 dagar. Filmen kommer också att visas för allmänheten under Tema Funktion som går av stapeln i skiftet januari/februari, just på Dunkers Kulturhus.

Filmen är en lågmäld dokumentär om en man och hans älskade hundar, och att leva lite vid sidan av samhället.

Det har väl knappast undgått någon att i år är det 100 år sedan kvinnor fick rösträtt i Sverige. Och det har varit en lång väg att vandra mot jämlikhet, rösträtt var bara en sak. Det var en del saker som nästan för tankarna till vissa av dagens kvinnofientliga kulturer som vi ser i medierna och förfasas över. Och ännu är resan inte över. Här är lite årtal på viktiga händelser när det gäller kvinnors rättigheter. Läs också om läkaren Hanna Linnéa Christer-Nilsson på nästa sida, en av många starka kvinnor som verkat i Helsingborg.

Lyssna på artikeln här

- 1845** - Lika arvsrätt för kvinnor och män införs.
- 1858** - Detta år beslöt riksdagen att ogift kvinna som fyllt 25 år hade rätt att efter anmälan hos domstol bli myndig. Frågan diskuterades i riksdagen från 1809 fram till den trädde i kraft. Förändringen framställdes som en nödvändig följd av "den ständigt fortgående civilisationens fortgående makt". Framtill 1872 behövde dock även den myndiga kvinnan målsmans tillstånd för att gifta sig. Om hon gifte sig blev hon åter omyndig.
- 1863** - Detta år togs ansökningsförfarande för att bli myndig bort för ogift kvinna. Myndighet inträdde då automatiskt vid 25 års ålder. 1884 sänktes gränsen till 21 år, densamma som då gällde för män.
- 1864** - Mannen förlorar laglig rätt att aga sin hustru.
- 1872** - Kvinnan får själv bestämma vem hon ska gifta sig med.
- 1873** - Sveriges första kvinnosaksförening bildas (Föreningen för gift kvinnas äganderätt) i syfte att verka för en sådan förändring i lagen, att den gifta kvinnan tillerkännes rätt att råda över den egendom hon före eller under äktenskapet ärvt eller förvärvat, och således även över inkomsten av eget arbete. Anna Retzius var föreningens centralgestalt. Föreningen gick upp i Fredrika Bremer-förbundet 1896.
- 1901** - Rätt till ledighet utan lön vid barnsörd.
- 1902** - Efter diskussioner bland både liberala och socialdemokratiska kvinnor bildades i Stockholm detta år den första "Föreningen för kvinnans politiska rösträtt" under medverkan från bägge håll. 1903 fanns det sex föreningar som sammanslöt sig i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, LKPR. Kravet var politisk rösträtt för kvinnor på samma villkor som för män. LKPR hade som mest 17 000 medlemmar i 213 föreningar.
- 1903** - Föreningarna slås ihop och Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, LKPR, bildas.
- 1910** - Kvinnor får rätt att inneha kommunala poster.
- 1918** - Kvinnor får rätt att bli lektorer och rektorer vid allmänna läroverk.
- 1919** - Kvinnor får allmän rösträtt och blir valbara till riksdag. Den första motionen om lika politiska rättigheter för kvinnor och män väcktes i riksdagen 1884 men avslogs. Den första propositionen om rösträtt och valbarhet för kvinnor i riksdagsval lades fram 1912 men röstades ned i den konservativt dominerade första kammaren. Den 24 maj 1919 beslutade riksdagen om allmän och lika rösträtt för kvinnor och män. Reformen genomfördes efter förslag från en koalitionsregering bestående av liberaler och socialdemokrater.
- 1921** - Första valet hålls där kvinnor får rösta. 47% av de röstberättigade kvinnorna deltog i valet (av röstberättigade män deltog 60%). I första kammaren blev Kerstin Hesselgren invald av liberaler och socialdemokrater. I andra kammaren valdes fyra kvinnor in: liberalen Elisabeth Tamm, socialdemokraterna Agda Östlund och Nelly Thüring samt Bertha Wellin, Lantman- och borgarepartiet.
- 1921** - Gift kvinna blir myndig vid 21 år. Mannen och kvinnan blir likställda i den nya giftermålsbalken. Fadern är dock barnets förmyndare - i ekonomiskt hänseende, ej vad gäller vårdnaden. För första gången införs även bestämmelse om att kvinnan ska bära mannens släktnamn.
- 1935** - Kvinnor får lika stor folkpension som män.
- 1939** - Trolovning, giftermål, havandeskap eller förlossning kan inte längre användas som skäl för att avskeda kvinnor i statlig tjänst. Lagen undantar småföretag (mindre än 3 anställda) och gäller endast om man haft sammanhängande anställning i minst två år.
- 1951** - Kvinnan får bli förmyndare för sina egna barn vid makens frånfalle.
- 1958** - Kvinnor får rätt att bli präster. Enligt en s.k. samvetsklausul kan biskop inte tvingas prästviga en kvinna.

Källa: Kvinnsam, Göteborgs universitet

Kvinnors rättigheter

Historiska kvinnor med helsingborgsanknytning

Chris Bergström

Lyssna på artikeln här

Hanna Linnéa Christer-Nilsson flyttade till Helsingborg 1899, hon var då 32 år gammal. Hon var född i Borlunda i mellersta Skåne och familjen hade flyttat till Lund när hon var 15. Hon blev medicine kandidat 1893 och medicine licentiat 1898 efter studier vid Karolinska institutet. Läkarlegitimationen fick hon i oktober samma år. Hennes studier kunde genomföras pga stipendier från Fredrika Bremer-förbundet.

Väl i Helsingborg etablerade hon en läkarmottagning på Karl Krooksgatan 5 för att ett par år senare flytta både bostad och praktik till Järnvägsgatan 9. Hanna var den första kvinnliga läkaren i staden, och den enda i nästan 25 år. Hon var specialist i gynekologi och gjorde flera studieresor utomlands, först till den kända läkaren Otto Engström i Helsingfors 1898-99, varefter hon publicerade en forskningsrapport. Hon reste också till Paris, Berlin och Köpenhamn för att förkovra sig.

Hon var väldigt aktiv även utanför sin verksamhet på Järnvägsgatan. Hon var en av initiativtagarna till att "Vita Bandets småbarnshem" inrättades, och där var hon både ansvarig läkare och med i byggnadskommittén. Sedan var hon också skolläkare vid "Nya Elementärskolan för flickor" och "Ebba Lundbergs högre läroverk för flickor" där hon även undervisade i hälsolära.

Men det räckte givetvis inte med detta. Hanna hade flera kommunala uppdrag. Under en 20-årsperiod var hon ledamot i fosterbarnsnämnden, folkskolestyrelsen och pensionsnämnden. Som ledamot i fosterbarnsnämnden hade hon 1916 en avgörande roll i avslöjandet och lagförandet av "Änglamakerskan på Bruksgatan". Det var Hanna som polisanmälde Hilda Nilsson som mördat 8 barn som ensamma mödrar lämnat i hennes vård.

Bild: Lina Jonn, Lunds universitetsbibliotek

Hanna Linnéa Christer-Nilsson

Hanna engagerade sig också i "Föreningen för kvinnans politiska rösträtt" där hon var med från grundandet 1903. Först som ledamot, sen som vice ordförande. På 20-talet satt hon också i styrelsen för Skåneförbundet av "Föreningen frisinnade kvinnor" och sedermera "Frisinnade Kvinnors Riksförbund". Fram till sin pension 1933 var hon styrelseledamot i den lokala kretsen av Fredrika Bremer-förbundet.

Efter pensionen flyttade hon till Karlskrona, och hon avled på julafton 1952 efter att ha tillbringat sina sista 3 år på Ribbinska sjukhemmet i Lund. I hennes dödsruna i Helsingborgs Dagblad stod att "hon förvärvade anseende som en mycket dugande läkare". Hon testamenterade bland annat 10 000 kronor vardera till "Vita Bandet i Helsingborg" och Fredrika Bremer-förbundet.

Källor: Svenskt Kvinnobiografiskt Lexikon
Helsingborgs stadslexikon

Facecase

Fourcast

Tänkvärt

De två viktigaste dagarna i ditt liv är dagen du föddes och dagen du kommer på varför.

Mark Twain

Jämlika möjligheter är att ge lika möjligheter att visa olika begåvning.

Viscount Samuel

Människan har alltid två motiv för sina handlingar - ett gott och så det verkliga motivet.

J. Pierpont Morgan

